

Poikimaväli pitenee - kärsiikö talous?

ANNA-MAIJA HEIKKILÄ, Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

Lehmien hedelmällisyyshäiriöt koetaan monella maitotilalla ongelmaksi. Huono tiinehtyminen näkyy muun muassa poikimavälin pidentymisenä. Vuonna 1988 tarkkailukarjojen keskimääräinen poikimaväli oli 385 päivää ja vuonna 1998 jo 391 päivää, vaikka yleisesti tavoitellaan noin vuoden pituisia välejä. Mikä vaikutus poikimavälin pituudella on maidontuotannon taloudelliseen tulokseen?

Poikimavälin pidentyessä maito- ja vasikkatuotto aikayksikköä kohti pienenee. Toisaalta pyrkimys tiheisiin poikimisiin voi nostaa maidontuotannon kustannuksia. Seuraavassa tarkastellaan poikimavälin pituuden vaikutusta sekä tuottoihin että keskeisiin kustannuseriin. Tuotot on laskettu karjantarkkailuaineistosta vuosilta 1995-1998 kerättyjen tuotostietojen perusteella. Vuotuiset tulokset esitetään keskiarvoina kolmen ensimmäisen lypsykauden ajalta. Lypsylehmän tuottoihin sisältyy sekä maito- että vasikkatuotto. Maidon hintana on käytetty vuonna 1998 toteutuneita hintoja, kausihinnoittelu sekä A- ja B-alueella maksetut tuet mukaan luettuina.

Lyhyellä poikimavälillä paras tuotto

Tulokset osoittavat, että paras vuotuinen tuotto saavutetaan lehmien poikiessa alle vuoden välein. Tuloksissa on kuitenkin eroja sen mukaan, mihin vuodenaikaan ensimmäinen poikiminen ajoittuu. Poikimavälin pidentymisestä on vähiten haittaa kevätpoikiville ja eniten haittaa syyspoikiville lehmille. Vuotuinen tuotto väheni poikimavälin pidentyessä alle 365 päivästä yli 425 päivään kevätpoikivilla vain noin 3 %, mutta syyspoikivilla lähes 11 %. Kesä- ja talvipoikivien lehmien tuoton menetykset olivat suunnilleen yhtä suuret (7 ja 8 %).

Agenda 2000 -asiakirjassa sovitut voin ja rasvattoman maitojauheen interventiohintojen alennukset tullaan osittain korvaamaan tukiyksikköä kohti maksettavalla suoralla tuella. Maidon hinnan laskiessa ja suoran tuen lisääntyessä tuotannon intensiivisyyden merkitys vähenee. Agenda 2000 -uudistuksen vaikutuksia tarkasteltaessa oletettiin, että tilan tukiyksiköiden määrä on sama kuin lehmämäärä. Tällöin kaavaillut hinta- ja tukimuutokset eivät johda tilanteeseen, jossa poikimaväliä olisi tarkoituksellisesti syytä pidentää. Lyhyillä poikimaväleillä saavutetaan muutosten jälkeenkin paras tuotto, joskin erot pienenevät nykyiseen verrattuna.

Kustannusten vaihtelu tilakohtaista

Poikimavälin pituuden vaikutus maidontuotannon kustannuksiin on vaikeammin todettavissa kuin vaikutus tuottoihin. Lisäksi tilakohtaiset erot voivat olla erilaisten tuotantomenetelmien vuoksi huomattavia.

Vuotuinen rehukustannus on sitä suurempi, mitä lyhyempi on poikimaväli, koska tällöin maitoa tuotetaan eniten. Tilan rehuyhdistelmä ja rehujen hinnat ratkaisevat, paljonko kustannukset vähenevät poikimavälin pidentyessä. Jos rehukustannukseksi oletetaan keskimäärin 150 p/ry, tuotot vähenevät kustannuksia enemmän, ja lyhimmat poikimavälit säilyttävät edullisuutensa. Eripituisten poikimavälien markkamääräiset erot tuottojen ja rehukustannuksen erotuksessa ovat kuitenkin pieniä, kevätpoikivilla lähes olemattomia.

Normien mukaan lasketussa työnmenekissä ja siten työkustannuksessa ei todettu merkittäviä eroja poikimavälin pituuden mukaan. Voidaan kuitenkin olettaa, että lehmiä, joiden poikimavälit pyritään pitämään mahdollisimman lyhyinä, on tarkkailtava keskimääräistä enemmän.

Eläinlääkintäkustannusten vaihtelusta poikimavälin pituuden mukaan ei ole olemassa täsmällistä tietoa. Hoitotarve liittyy kuitenkin usein eläimen poikimiseen ja siten kustannukset ovat sitä suuremmat, mitä tiheämmin poikimisia on.

Eläinlääkintäkustannuksia voivat nostaa myös hedelmällisyyshoidot, joiden käyttö liittyy lyhyen poikimavälin tavoitteluun. Hoitopäätöstä tehtäessä kustannuksia tulisikin verrata saavutettavaan hyötyyn eli tuoton kasvuun poikimavälin lyhentyessä.

Päähuomio poikimakertojen määrään

Poikimavälitavoite kannattaa asettaa kullekin lehmälle erikseen lypsykäyrän muodon ja poikimavuodenaikojen mukaan. Pitkään runsaita päivätuotoksia lypsävän lehmän siementämistä voidaan siirtää, jotta vältetään umpeenpano-ongelmilta ja koko tuotantokausi pystytään hyödyntämään. Kevätpoikiville lehmille voidaan puolestaan sallia pidemmät poikimavälit kuin muina vuodenaikoina poikiville taloudellisen tuloksen silti oleellisesti heikkenemättä.

Eläimen poistopäätöstä ei tule tehdä pelkästään viivästyneen tiinehtymisen vuoksi. Viiveen aiheuttamaa tuoton menetystä tulee verrata poistosta aiheutuvaan uudistuskustannuksen kasvuun. Kaiken kaikkiaan poikimavälin suhteellisen vähäinen merkitys maidontuotannon taloudellisessa tuloksessa viittaa siihen, että on tärkeämpää kiinnittää huomiota lehmän elinikäiseen tuotokseen kuin poikimavälin pituuteen.

Lisätietoja:

sähköposti anna-maija.heikkila@mttl.fi
puhelin (09) 5044 7321.

Graafi: Keskimääräinen maito- ja vasikkatuotto kolmen ensimmäisen lypsykauden ajalta poikimavälin pituuden ja poikimavuodenajan mukaan.